

Litteratur om Ribe amt

Købmand *C. P. Christensen*, Løgstørgade 21, København Ø, har udarbejdet og udgivet »*Slægtsbog for Ane Elisabeth Marie og Hans Pedersen, i sin tid boende på den vestligste gård i Billumtarp, og deres efterkommere.*« Hans Pedersen er født i Ovtrup 1800 og Ane Elisabeth Marie på Søvigård, som hendes forældre Conrad Wilhelm af Gyldenfeldt og frue Gedske Stockholm ejede. Her gives omhyggelige oplysninger om efterkommernes fødsel, vielse og død, men det må beklages, at deres stilling og bopæl i reglen ikke opgives. Hans Pedersens forslægt føres med nogenlunde sikkerhed tilbage til Iver Thomsen, der 1593 beboer anneksgården i Ovtrup. Gyldenfeldt stammer ned fra præstesønnen Christian Schousboe, der efter mange generationer blev gift med Ane Beate Sehested til Broholm og adlet med navnet Gyldenfeldt, en såre romantisk historie, som vil være adskillige bekendt gennem Børge Jansens roman: »Den forviste frøken«. Gennem Ane Beate kan visse Vester Horne herredsfolk med flere føre deres stamtræ tilbage til en række af vore fineste adelsslægter som Sehested, Gyldenstjerne, Munk, Podebusk, Skeel, Brahe, Bille og Hvide, så de f. eks. tæller Skjalm Hvide og Gorm den Gamle blandt deres forfædre. Bogen, der er trykt på fint papir og har gode billeder, fås hos forfatteren.

Varde Handelsstandsforening har i anledning af at have bestået i 100 år udsendt et nydeligt festskrift, udarbejdet af Ludvig Hoffmann og forsynet med dejlige billeder. Det var handelskrisen 1857, som truede det store firma H. Pontoppidan & co. i Hamborg og dermed de købmænd, der var i forbindelse med ham, og som han havde givet kredit, der skabte en trang hos de Varde købmænd til at stå sammen og danne handelsstandsforeningen, der stiftedes d. 26. okt. 1857. Hoffmann omtaler kort oprettelsen, Vardes større virksomheder og de opgaver, foreningen har arbejdet med i de sidste 50 år samt Varde handelsskole.

I det arkæologiske tidsskrift »Skalk« 1957, nr. 4, har *Niels Thomsen* skrevet om »*Gaver fra havet*« (sml. *Fra Ribe Amt* 1954, s. 430 f.). Det sidste fund, et ravsmykke formet som vikingetids skægøkse kan dog efter min formening være nyere. Ravet kan tilfældigt have haft denne form, være et udslag af »lege de naturæ«, som en langt senere ravsliber kan have pyntet lidt på, der er nemlig ingen ornamenter at holde sig til. I samme hæfte har *Olfert Voss* skrevet om *Trælborg i Veerst skov* (sml. *Fra Ribe Amt* 1949, 213 ff), hvor der er konstateret et hus af samme kendte buede type som i Trælborg ved Tude å. I nr. 1 1958 har *Thomsen* endvidere skrevet om »*Barbarernes kælder*«, et kælderanlæg i forbindelse med en brandtomt fra ældre romersk jernalder i Sjølborg ved Hjerting bugt. I et tidligere hæfte nr. 2 1957 har *Thomsen* fortalt om husene, »*Hos jernalderbonden, indendørs*«, kalder han stykket. I Skanderup er der fundet en »*holk*«, en udhulet svær egestamme brugt som brønd. Den er beskrevet af museumsforstander *Sigvard Skov* i nr. 3 1957. — I nr. 2 1958 har pastor *K. Høgsbro Østergaard* skrevet et »*Nyt kapitel i dansk kirkehistorie*«, en oversigt over den senere tids undersøgelser af gulvlagene i vore kirker, væsentligt Høgsbro Østergaards egne, og hvor det i nogle tilfælde er lykkedes at finde spor af missionstidens trækirker som i V. Starup, Brørup, Vorgod, Viuf, Snoldelev og Hørdum.

I rigsudgaven af *Danmarks riges breve* er udkommet et nyt bind, omfattende tiden 1211-23, heri er enkelte ting fra vort amt. Endvidere er der kommet nye bind i de for lokalhistorikeren så vigtige skrifterækker *Kronenes Skøder* (bindet om 1731-65) og *Kancelliets Brevbøger* (1642-43).

Fra nabolaget kan nævnes, at *K. Høgsbro Østergaard* i Vejle Amts Aarbog har redegjort for sine »*Arkæologiske Undersøgelser i Viv Kirke*«, hvor han i koret fandt stolpehuller, der menes at stamme fra en ældre træbygning på stedet. Og arkivar *C. Lindberg Nielsen* har udsendt et nyt hæfte om *Ringkøbing købstads historie*, der væsentlig omhandler krige og krigskarle.

I Nationalmuseets »*Noter og nyt*« er der en meget hædrende omtale af *T. Tobiassen Kragelund* i anledning af hans død.

H. K. K.

Virksomheden

Medlemmerne modtager nu et nyt nummer af vore »Småskrifter«, Chr. Lyngbos »Vestjyske billeder i udvalg«. En stor del af sine arbejder har Lyngbo viet den forsvindende gamle bondekultur, navnlig som den fandtes i de vestjydske sogne. Vi har da ønsket at lade denne kunstner fortælle kulturhistorie for en større kreds, og elskværdigt har Lyngbo da overladt os fotografier af den række malerier, som hæftet indeholder gengivelser af. Herfor bringer vi ham vor bedste tak. Redaktør P. Friis har givet en skildring af mennesket og kunstneren, og H. K. Kristensen har skrevet billedteksterne.

Vi håber medlemmerne vil finde, at det er en så smuk gavebog, at de i vid udstrækning vil benytte den som en hilsen eller gave ved festlige lejligheder, ved jul og fødselsdage og ikke mindst til fjerntboende slægt og venner. Den fås hos lærer Kristensen, Lunde J., eller i boghandelen. Prisen er 5 kr.

Årsmødet afholdtes i V. Vedsted 28. sept. Formanden, Sal. Frifelt, mindedes blandt vore afdøde medlemmer førstelærer P. C. Paaske, Oksbøl, som for ikke så længe siden har skrevet en værdifuld artikel i årbogen. De forskellige beretninger og regnskabet aflagdes og godkendtes. Efter mange års dygtig og initiativrig deltagelse i ledelsen ønskede forretningsfører T. Tobiassen ikke at modtage genvalg. I hans sted valgtes snedkermester Niels Thomsen, Esbjerg. Ved det velbesøgte offentlige møde talte gårdejer Troels B. Troelsen, V. Vedsted, levende, indgående og kyndigt om sognets historie, mens H. K. Kristensen talte om vikingetiden og det store skattefund i V. Vedsted. Ved kaffebordet havde flere ordet, og der herskede en hyggelig og fornøjelig stemning.

Sommerstævnet fandt sted den 14. juni. Man samledes i N. Nebel kirke, hvis bygningshistorie og kalkmalerier forklarede af H. K. Kristensen, derefter kørtes til Lønne Stak, den store vandreklit, som i 1700'erne delvis begravede den gamle Lønne kirke. Ved kaffen på Nymindegab badehotel redegjorde Kristensen for Ringkøbing fjords og sandflugtens historie, hvorefter der kørtes til Tipperne, hvor magister Lind elskværdigt talte om fuglelivet og de undersøgelser, der foretages derude. Man sluttede i Nymindegab, og mange tog efter aftensmaden en tur langs stranden og nød den vidunderlige solnedgang. — Til vore igangværende fredningsarbejder (se forr. årbog!) er nu kommet et nyt, idet vi deltager i en fredning af Vester Horne herreds gamle tingsted.

Nye medlemmer 1957-58

Graver Rich. Andersen, Veerst
 Lærerinde frk. L. Andersen, V. Vedsted
 Rentier Kr. Kristensen, Hostrup
 J. P. Jessen, Bolhede
 Husmand G. Solgaard Pedersen, Haltrup
 Gdr. S. Bertelsen, Hostrup
 Fotograf Arne Jensen, Oxbøl
 Overassistent C. B. Bang, Grindsted
 Redaktør J. A. Jensen, »Vestkysten«, Varde
 Lærer Skov, Starup
 Kr. Hansen, Starup
 Carl Nielsen, Skovbølling
 Mads Knudsen, Skovbølling
 Speditør P. Sjørup, Esbjerg
 Gdr. Ankjær Kristensen, Stiftshøje
 Lærer Mikkelsen, Hyllerslev
 Gdr. Jørgensen, Kærup
 Jens V. Knudsen, Stiftshøje
 Sognepræst Pedersen, Janderup
 Th. Simonsen, Janderup
 S. M. Pedersen, Hyllerslev
 Gdr. Niels Hønborg, V. Vedsted
 Gdr. Aage Brodersen, V. Vedsted
 Gdr. H. Chr. Troelsen, V. Vedsted
 Repr. P. Okholm, Egebæk
 Plejer Hed. Jørgensen
 Sognepræst Bjerre, Skovlund
 Vognmand Anton Kristensen, Skovlund
 Smedemester Agner Nielsen, Skovlund
 Mejeribestyrer Poulsen, Skovlund

Lærerinde, frk. S. Velling, Estrup mark
 Bagermester O. Hansen, Hejnsvig
 Civilingeniør H. Bjørn Rasmussen, Aarhus
 Kriminaloverbetjent Nordahl Jensen, Esbjerg
 Gdr. E. Grejsen Hansen, Lindknud
 Gdr. P. Pallesen, Nr. Billum
 Stationsforstander Th. Knudsen, Oxbøl
 E. W. Jensen, Oxbøl
 Sognepræst J. Riger-Kusk, Oxbøl
 Overlærer Søndergaard, Oxbøl
 Uddeler Thomsen, Oxbøl
 Uddeler N. Chr. Kobbegaard, Oxbøl
 Nic. Jacobsen, Oxbøl
 J. P. Nielsen, Oxbøl
 Valgmenighedspræst Nielsen, Oxbøl
 Lærerinde R. B. Mortensen, Oxbøl
 Kæmner A. Jørgensen, Oxbøl
 N. Chr. Agersnap, Oxbøl
 P. Tobiasen, Oxbøl
 Jens Knudsen, Hesselmed, Oxbøl
 Lærer Aa. Guldager Kristensen, Oxbøl
 Sigurd Jensen, Oxbøl
 Gdr. C. Sloth Hansen, Oksbøl
 Holger Hansen, Oxbøl
 Gdr. P. Udesen, Margrethenborg
 Lejrskov-Jordrup sogneråd
 Møller Ebbesen, Sønderskov mølle
 Kontrolassistent M. Winther, Malt
 Lærer A. Hørup, Grindsted
 Overlærer J. P. Pedersen, Grindsted
 Sparekassedirektør K. A. Bundsgaard, Gesten
 Landmand P. Ottesen, Viuf
 Ingeniør Karl Kristensen, Esbjerg
 M. Thing, Thingstedet, Knarreborg
 Viceskoleinspektør P. Gade, Brørup

Regnskab 1957-58

INDTÆGT:		UDGIFT:	
Kassebeholdning	2152,67	Trykning af årbogen	5919,40
890 ord. medlemmer à 7 kr.	6230,00	Forfatterhonorar	770,00
29 kommuner à 12 kr.	348,00	Udsendelse af årbogen	1073,95
13 » à 20 kr.	260,00	Løn til redaktør og kasserer	400,00
1 » à 15 kr.	15,00	Møder og foredrag	577,20
2 » à 25 kr.	50,00	Repræsentationsudgifter	150,00
	673,00	Kontingenter	150,40
76 biblioteker à 7 kr.	532,00	Porto, telefon m. v.	305,25
1 » à 20 kr.	20,00	Andre tryksager	208,00
2 » à 14 kr.	28,00	Kassebeholdning at overføre	3617,96
	580,00		Kr. 13172,16
Godtgjort porto	660,52		
»Gotisk Skrift»	46,50	GRUNDFONDEN:	
Godtgjort papirafgift	396,36	31. marts 1957	3028,02
Tilskud fra undervisningsministeriet	1370,00	Renter	121,50
» Ribe amt	200,00	1. april 1958	ialt kr. 3149,52
» Nr. Nebel sparekasse	50,00	Egtved, den 14. april 1958.	
» Varde byråd	150,00	JOHN KVIST.	
» Varde sparekasse	50,00	Revideret uden bemærkninger.	
Salg af gl. årbøger	576,00	Hirtshals, d. 11. maj 1958.	Ølgod, d. 20. maj 1958.
Lejeindtægt af film	15,00	T. M. SØRENSEN.	H. ØLLGAARD.
Renteindtægt	22,11		
	Kr. 13172,16		

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Kirkeskibe i Ribe amt. Af museumsinspektør cand. mag. Henning Henningsen.
2. Maltbæk degne- og skolehistorie. Af fhv. førstelærer og folketingsmand P. Gregersen.
3. Lambert Hansens breve til H. F. Feilberg. Ved forfatter Aug. F. Schmidt.
4. Drengeskår i Vestjylland under landbrugskrisen. Af rektor Kr. Bruun.
5. Natur og mennesker i Vestjylland. Af dr. phil. H. Jonassen.
6. Fund af sjældent stenalderlerkar i Gesten sogn. Af lærer og konservator Leo Novrup.
7. Bemærkninger til et citat af Tacitus. Af politifuldmægtig H. Schlanbusch.
8. Kirketyveri i Lunde og tobakshandel i Ovtrup 1673. Af lærer H. K. Kristensen.
9. Mindeord: T. Tobiassen Kragelund. Carl Klitgaard. Hugo Matthiessen.
10. Kirstine og Th. Thomsen (Mølhedes) mindelegat.
11. Litteratur om Ribe amt.
12. Virksomheden. Nye medlemmer. Regnskabet.

Historisk Samfund for Ribe Amt har følgende bestyrelse: Forfatteren *Sal. Frifelt*, Ølgod, formand, redaktør *P. Friis*, Varde, lærer *H. K. Kristensen*, Lunde J., sekretær, lærer *John Kvist*, Egtved, kasserer, seminariefors­tander *Sv. Mogensen*, Ribe, snedkermester *Niels Thomsen*, Esbjerg, og sognepræst *K. Høgsbro Østergaard*, Åstrup pr. Glejbjerg. Redaktionsudvalget er *H. K. Kristensen* (fmd.), *Sv. Mogensen* og *Østergaard*.

